

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSR.422.11.2016.MK

Warszawa, 23 marca 2016 roku

**Pan
Konstanty Radziwiłł
Minister Zdrowia**

Konstanty Radziwiłł

pragnę zwrócić Pana uwagę na problematykę wykonywania orzeczeń sądowych o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w stacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego.

Stosownie do art. 26 w zw. z art. 24 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2015, poz. 1286, z późn. zm.) osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny, jeżeli uzależnione są od alkoholu, zobowiązać można do poddania się leczeniu w stacjonarnym lub niestacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego.

O zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego orzeka sąd rejonowy, który wzywa osobę, w stosunku do której orzeczonej został prawomocnie obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu, do stawienia się dobrowolnie w oznaczonym dniu we wskazanym zakładzie leczenia odwykowego w celu poddania się leczeniu, z zagrożeniem zastosowania przymusu w wypadku uchylania się od wykonania tego obowiązku.

Leczenie odwykowe osób uzależnionych od alkoholu prowadzą podmioty lecznicze wykonujące działalność leczniczą w rodzaju świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej. Zgodnie z art. 32¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, podmioty te przyjmują na leczenie poza kolejnością osoby zobowiązane do leczenia odwykowego na podstawie art. 26 ww. ustawy, do wykorzystania limitu miejsc stanowiących 20% ogółu miejsc przeznaczonych do leczenia odwykowego w podmiocie leczniczym. Wykonalność

26 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

postanowienia o obowiązku poddania się leczeniu jest ograniczona czasowo (2 lata od chwili uprawomocnienia się postanowienia sądu).

Sygnały napływające do Rzecznika Praw Dziecka wskazują na niską efektywność obecnego systemu w zakresie zapewnienia odpowiedniej ilości miejsc w zakładach leczniczych dla osób skierowanych na leczenie orzeczeniem sądu. Zdarza się, że okres oczekiwania na miejsce przekracza okres obowiązywania postanowienia o poddaniu się przymusowemu leczeniu.

Wnioski płynące ze spraw zgłaszanych Rzecznikowi Praw Dziecka są zbieżne z informacjami podanymi w składanych corocznie Sejmowi RP przez Radę Ministrów sprawozdaniach z wykonania ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W sprawozdaniu za okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. wskazano, że z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, iż w 2014 roku wpłynęły 34.083 wnioski o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, w tym uwzględniono 24.020 wniosków. Z kolei z danych statystycznych przedstawionych w sprawozdaniu za okres od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2013 r. wynika, że w 2013 roku liczba wniosków, które wpłynęły do sądów rodzinnych o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu wyniosła 39.394, natomiast liczba osób zobowiązanych oczekujących na leczenie w zakładzie stacjonarnym wyniosła 14.524.

Zarówno w sprawozdaniu za rok 2013, jak i 2014 wskazano, że czas oczekiwania na przyjęcie do całodobowych oddziałów terapii dla osób sądownie zobowiązanych do leczenia wynosi nawet kilka miesięcy.

Przedstawione w sprawozdaniach informacje świadczą o małej efektywności obecnego systemu i budzą uzasadnione obawy, że wykonalność zobowiązań (i tak bardzo niska) nie będzie rosła w tempie wystarczającym do likwidacji wielomiesięcznej kolejki osób oczekujących na leczenie.

Należy podkreślić ścisłą korelację występowania w rodzinie problemu z alkoholem ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Na tę zależność wskazuje również Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 roku.

W ramach przeprowadzonych badań, spośród wszystkich odpowiedzi ofiar przemocy, najczęściej (28,8%) wskazywało na występowanie w rodzinie problemu z alkoholem jako główną okoliczność wystąpienia w rodzinie przemocy psychicznej (wśród odpowiedzi sprawców przemocy 17,8%). Średnio 30% uczniów doświadczających przemocy w rodzinie

oceniła, że przynajmniej jedno z rodziców/opiekunów prawnych nadużywa alkoholu. Badanie ujawniło związek między stosowaniem poszczególnych rodzajów przemocy a tendencją rodziców do nadużywania alkoholu. Dzieci, które deklarowały, że ich rodzice/opiekunowie prawni nadużywają alkoholu częściej doświadczają każdego z rodzajów przemocy, niż dzieci, w których opinii ich rodzice nie nadużywają alkoholu. Przemocy fizycznej częściej doświadczali dzieci i młodzież, których rodzice nadużywają alkoholu (47%), niż dzieci i młodzież, których rodzice/opiekunowie prawni nie nadużywają alkoholu (29%). Znacznie częściej zaniedbywane były dzieci i młodzież, których rodzice/opiekunowie prawni nadużywają alkoholu (30%), niż dzieci i młodzież, których rodzice/opiekunowie prawni nie nadużywają alkoholu (18%). Przemocy psychicznej częściej doświadczali dzieci i młodzież, których rodzice nadużywają alkoholu (28%), niż dzieci i młodzież, których rodzice/opiekunowie prawni nie nadużywają alkoholu (9%).

W 2014 roku liczba osób będących pod wpływem alkoholu, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, wynosiła łącznie 50.073 (co oznacza, że 63,80% osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie znajdowała się pod wpływem alkoholu), co w porównaniu z 2013 rokiem oznacza wzrost o 33,00% (2013 rok – 37.650).

Przedstawione dane ukazują znaną prawidłowość współwystępowania problemu alkoholowego z zachowaniami przemocowymi. Wynikający z obowiązującej ustawy antyalkoholowej obowiązek leczenia odwykowego stanowi prawną formę ochrony społecznej przed kwalifikowaną grupą osób uzależnionych od alkoholu, których postępowanie godzi głównie w interesy rodziny i stanowi zagrożenie dobra dzieci. Tymczasem analiza zgłaszanych do Rzecznika spraw, jak również sprawozdań i danych statystycznych z ostatnich kilku lat nasuwa niepokojące wnioski, że państwo nie potrafi, bądź nie widzi potrzeby wprowadzenia rozwiązań mających na celu poprawę efektywności wykonywania orzeczeń sądowych zobowiązujących do przymusowego leczenia odwykowego.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2086), zwracam się z prośbą o analizę problemu i podjęcie działań zmierzających do wprowadzenia rozwiązań mających na celu przyspieszenie realizacji postanowień sądów zobowiązujących osoby uzależnione od alkoholu do poddania się leczeniu w stacjonarnym zakładzie lecznictwa odwykowego.

Z wyrazami szacunku
Marek Jankowski